

Advies over het ontwerp van jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029

De SARC werd op 20 juli 2025 door Vlaams minister van Jeugd Melissa Depraetere om advies gevraagd over het ontwerp van Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2025-2029. Dit document werd opgemaakt in afwachting van de verdere politieke bespreking in functie van de agendering op de Vlaamse Regering. Het advies van de SARC wordt dus nog vooraf aan deze verdere politieke bespreking overgemaakt.

De leden van de verschillende (sector)raden van de SARC zijn uitgenodigd om op 20 augustus 2025 samen te komen in een werkgroep om het ontwerp van Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029 te bespreken. Ook Peter Bosschaert, beleidsmedewerker bij De Ambrassade, nam deel aan deze werkgroep. Het advies werd nadien gefinaliseerd via schriftelijke procedure.

De Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk en de Sectorraad Kunsten en Erfgoed brachten op 13 maart 2025 al advies uit over de prioritaire transversale doelstellingen voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029¹.

I. SITUERING

Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP) legt het jeugd- en kinderrechtenbeleid van de Vlaamse Regering vast. Het geeft voor de lopende beleidsperiode en binnen een algehele visie op de jeugd en het jeugd- en kinderrechtenbeleid, de prioritaire, transversale doelstellingen van de Vlaamse Regering aan en ook de indicatoren.

Op basis van een uitgebreid participatief traject worden 4 prioritaire doelstellingen voor het nieuwe jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voorgesteld:

- Ruimte om jong te zijn
- Goed in je vel
- Samenleven in solidariteit
- De weg naar volwassenheid

Na de formele beslissing van de Vlaamse Regering werd per prioriteit een werkgroep opgericht waarin aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid en/of experts uit de verschillende

¹ 13 maart 2025. Advies over de prioritaire transversale doelstellingen voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029
https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2025-03/20250313_sarc_adviesprioriteitenjkp.pdf

beleidsdomeinen, jeugdwerk- en middenveldactoren, onderzoekers en lokale besturen, zetelden. Het horizontaal overleg jeugd- en kinderrechtenbeleid bewaakte het geheel en heeft de opdracht om het JKP mee vorm te geven, uit te voeren en bij te sturen.

Ook kinderen en jongeren werden rechtstreeks betrokken in de opmaak van het JKP. Dat gebeurde in samenwerking met Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi). Op basis van de participatiecirkel ontwikkelden zij een methodiek om gesprekken met groepen kinderen en jongeren te faciliteren. Omdat het JKP vertrekt vanuit een kinderrechtenreflex ligt de focus sterk op het realiseren van de rechten van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

Elk van de vier prioriteiten bestaat uit een prioriteitenplan. De combinatie van deze prioriteitenplannen vormt het JKP 2025-2029. Elk prioriteitenplan bestaat uit een beknopte situering, een weergave van de drie doelstellingen waarop zal worden ingezet en een reeks acties die bijdragen aan het realiseren van deze doelstellingen.

II. ADVIES

In het eerste deel van zijn advies formuleert de SARC enkele algemene opmerkingen en bedenkingen, waarna er specifiek wordt ingegaan op de vier prioriteiten.

A. Algemeen

Participatief traject

Het uitgebreide participatieve proces om te komen tot dit ontwerp van JKP is een sterke troef van dit document. Het is positief dat er is ingezet om aanspreekpunten vanuit het jeugd- en kinderrechtenbeleid en experts uit de verschillende beleidsdomeinen, jeugdwerk- en middenveldactoren, onderzoekers en lokale besturen te betrekken bij de werkgroepen waarin de prioriteiten verder werden uitgewerkt. Er is duidelijk gevolg gegeven aan de vraag om een bredere en meer diverse groep stakeholders te betrekken bij de totstandkoming van dit beleidsplan.

Ook bij de verdere uitwerking en voorbereiding van de verschillende instrumenten uit het JKP (zoals projectoproepen, proeftuinen etc.) is het belangrijk dat dit in samenspraak gebeurt met een diverse groep van stakeholders. De SARC wil specifiek wijzen op het belang om naast de administratieve diensten van onze beleidsdomeinen, ook de middenveldactoren uit het cultuur-, sport- en mediaveld hierbij te betrekken. Op deze manier wordt zowel het plan verrijkt met input uit de sector en voelen middenveldorganisaties zich meer aangesproken om daadwerkelijk een rol op te nemen.

Daarnaast wil de SARC zijn waardering uiten voor het feit dat er bij de uitwerking van voorliggend ontwerp van JKP ook rekening lijkt te zijn gehouden met enkele voorstellen uit het vorige advies van de SARC². In de inhoudelijke bespreking van de verschillende prioriteiten zal hier wat uitgebreider op worden stilgestaan.

² 13 maart 2025. Advies over de prioritaire transversale doelstellingen voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029 https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2025-03/20250313_sarc_adviesprioriteitenjkp.pdf

Jaarlijkse focus op prioriteit

Zoals in het vorige advies ook werd vermeld, vindt de SARC het positief dat door het kiezen van vier prioriteiten de mogelijkheid ontstaat om tijdens de legislatuur jaarlijks één thema extra in de kijker te zetten via een projectoproep. Dit geeft een bepaalde focus en biedt kansen voor zowel de overheidsdiensten op Vlaams en lokaal niveau, alsook de middenveldactoren die hiermee aan de slag moeten gaan. Het is positief dat het ontwerp van JKP deze kans duidelijk aangrijpt door nu al een duidelijke timing mee te geven.

Impact

Het doel van het JKP is om voor een daadwerkelijke impact te zorgen voor kinderen en jongeren. Het is belangrijk dat de vele acties uit het ontwerp van JKP geëvalueerd kunnen worden om te zien welke impact zij hebben gehad. In een vorig advies van de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk van 30 april 2024 over het eindrapport Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024³ gaf de sectorraad aan dat de impact van de acties uit het vorige JKP door een gebrek aan concreetheid, richting en budget moeilijk was vast te stellen.

Het is dan ook positief dat het ontwerp van JKP voor het eerst streeft naar een impactmeting voor een aantal acties, met als doel de reële impact van een (klein) deel van het beleidsplan te kunnen meten. Dit experiment vormt een eerste stap in de juiste richting, maar maakt tegelijkertijd duidelijk dat er in de toekomst nog bijkomende stappen noodzakelijk zijn om inzicht te krijgen op de reële impact van het gehele beleidsplan.

Het uitbreiden van deze impactmetingen, het duidelijker koppelen van concrete doelstellingen aan acties, het inzichtelijker maken van de looptijden/eindpunten van de acties, het concreter vermelden hoe kruisverbanden gelegd gaan worden tussen beleidsdomeinen en betrokken ministers, het verwijzen naar acties uit het voorgaande JKP en het inzichtelijk te maken hoe het nieuwe JKP al dan niet inspeelt op deze voorgaande acties, zijn volgens de SARC manieren om de impact van het JKP tastbaarder te maken.

Budgetten

Specifieke budgetten worden momenteel nog niet vermeld in het JKP, maar zullen worden geconcretiseerd via de beleids- en begrotingstoelichtingen bij de jaarlijkse uitrol van de acties, verspreid over de legislatuur en onder de verantwoordelijkheid van de respectievelijk betrokken vakministers. De uitvoerbaarheid van de ambities kunnen zonder duidelijkheid over de beschikbare budgetten nog niet gegarandeerd worden. De SARC vraagt om zo snel en zoveel mogelijk transparantie te geven over het totaalbudget van het JKP en hoopt dat er vanuit alle relevante beleidsdomeinen geïnvesteerd zal worden in dit plan. De verantwoordelijkheden liggen niet enkel bij het beleidsdomein Jeugd.

³ 30 april 2024. Advies over het eindrapport Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024.
https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2024-05/20240430_sarc_advies_eindrapport_jkp.pdf

De intrinsieke waarde van onze sectoren

De SARC vindt het positief dat er duidelijke linkjes worden gelegd met de beleidsdomeinen Cultuur, Sport en Media en herkent zich dan ook in veel van de thema's die gekozen zijn in dit ontwerp van JKP. Meerdere transversale thema's die centraal stonden in het SARC Memorandum 2024-2029⁴, namelijk *inclusiviteit/exclusiviteit*, *arbeid* (o.a. rond vrijwilligerswerk) en *ruimte*, komen ook zeer expliciet terug in dit beleidsplan.

Anderzijds geven de leden aan dat de intrinsieke waarde van cultuur, sport en media en het recht op deelname daaraan nog niet expliciet genoeg benoemd worden. Deze sectoren bieden plezier, ontspanning, verbeelding, esthetische beleving, kritisch denken, inspiratie, (sociale) verbinding, ruimte/infrastructuur, beweging,... aan kinderen en jongeren, met mogelijke positieve impact in elk van de vier prioritaire doelstellingen uit het JKP. Recent onderzoek uit Nederland laat tevens zien dat vooral jongeren de laatste jaren bezig zijn met zingeving⁵, ook daar kunnen onze sectoren bij helpen. De mogelijkheden die de SARC ziet om de ministers van onze domeinen te betrekken bij specifieke acties uit het beleidsplan, komen hieronder bij de bespreking van de vier prioriteiten aan bod.

Onderwijs als cruciale partner

De SARC vindt het positief dat, in tegenstelling tot bij de vaststelling van de vier prioriteiten, er nu wel expliciete verwijzingen zijn naar verantwoordelijkheden van en samenwerkingen met het beleidsdomein Onderwijs. Aangezien de SARC het beleidsdomein Onderwijs, vanwege de centrale rol die onderwijs speelt in het leven van kinderen en jongeren, beschouwt als een cruciale partner in dit verhaal, hadden de leden verwacht dat er nog meer ambitieuze acties zouden worden opgesteld met specifieke verwijzingen naar dit beleidsdomein. We verwijzen onder meer naar de specifieke aandacht voor cultuureducatie. Zoals ook in het vorige advies over de prioriteiten⁶ is aangegeven, staat cultuureducatie in het onderwijs vandaag sterk onder druk. Nochtans levert cultuureducatie, naast de intrinsieke waarde ervan, een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van creatieve en sociale vaardigheden die nodig zijn voor burgerschap, democratie, inclusie en sociale gelijkheid. Het is jammer dat deze bezorgdheid niet is opgenomen bij de uitwerking van de prioriteiten.

Inclusief jeugdbeleid

In het vorige advies van de SARC⁶ werd benadrukt dat er binnen elke prioriteit een verhoogde aandacht dient te zijn voor kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare positie. Maatschappelijke kwetsbaarheid dient ruim gezien te worden binnen het kruispuntdenken. In de nota over de selectie van de prioritaire doelstellingen voor het JKP was dit principe nog niet in alle prioriteiten doorgevoerd. De SARC is verheugd om te lezen dat dit principe nu wel in het gehele ontwerp van JKP is doorgevoerd en de doelgroepen binnen het JKP duidelijk worden omschreven en zeer ruim van scope zijn.

⁴ SARC Memorandum 2024-2029 https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2024-01/SARC_Memorandum_2024-2029_0.pdf

⁵ Ipsos I&O. Zingeving in Nederland.

⁶ 13 maart 2025. Advies over de prioritaire transversale doelstellingen voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029 https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2025-03/20250313_sarc_adviesprioriteitenjkp.pdf

Daarnaast bepaalt het ontwerp van JKP ook terecht dat het plan zich inzet voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen én Brussel. De unieke grootstedelijke context van Brussel maakt zelfs dat enkele thema's en doelgroepen hier speciale aandacht verdienen. Het ontwerp van JKP maakt echter in de vele acties binnen de verschillende prioriteiten geen enkele expliciete verwijzing naar verantwoordelijkheden van en/of samenwerkingen met de minister van Brussel. Om te verzekeren dat de jongeren en kinderen in Brussel de aandacht krijgen die ze verdienen, adviseert de SARC om deze specifieke verwijzingen naar de minister van Brussel bij de meest relevante acties nog op te nemen.

Mediawijsheid

In het vorige advies van de SARC⁷ werd het belang van mediawijsheid al benadrukt. Jongeren gaan vaak al aan de slag met digitale technologieën, nog vooraleer ze kritisch leren omgaan met informatiebronnen. Ze maken er intuïtief gebruik van, zonder een helder kader. Dit vraagt om een gerichte aanpak, zonder hen te overschatten in hun digitale vaardigheden. Digitale geletterdheid is ook bij jongeren geen vanzelfsprekendheid. Het is positief dat het ontwerp van JKP nu in meerdere acties duidelijker inspeelt op de digitale leefwereld van jongeren en kinderen, en hierbij ook specifieke linken legt met het Vlaams Actieplan Digitale en Mediawijsheid.

B. De vier prioriteiten

Goed in je vel

In het vorige advies van de SARC⁷ werd het belang benadrukt van een duidelijke afbakening tussen jeugdhulp en jeugdwerk. Hulpverlening behoort niet tot de kerntaak van het jeugdwerk. Het is positief dat er nu in het ontwerp van JKP wordt benadrukt dat erover wordt gewaakt dat jeugdwerk jeugdwerk is, en dat ontspanning in de vrije tijd (sport, cultuur ...) ontspanning kan blijven.

Het is positief dat het beleidsplan sterk inzet op het mentaal welzijn van jongeren en kinderen. Kinderen en jongeren moeten beschermd worden in hun integriteit. De leden stellen vast dat de voorgestelde acties uit het ontwerp van JKP voornamelijk zijn gericht op pesten en pestgedrag. De SARC adviseert om blijvend aandacht te hebben voor het brede welzijn van kinderen: moreel, lichamelijk, geestelijk én seksueel.

De positieve impact die de cultuur-, jeugd-, sport- en mediasectoren kunnen hebben (bv. de sensibiliserende rol van het sociaal-cultureel werk; kunst als een alternatieve of aanvullende weg naar gezondheid en psychisch welzijn; de effecten van sporten (zowel bij excelleren/topsport als bij breedtesport) en bewegen op het fysieke en mentale welzijn van kinderen en jongeren; etc.) zouden nog meer benadrukt kunnen worden binnen deze prioriteit.

Bij *Actie 9. Sensibiliseren over hulpvragen* adviseert de SARC om ankerfiguren binnen de sportsector (coach, trainer, aanspreekpunten integriteit) niet vergeten mee op te nemen. De sportsector heeft in

⁷ 13 maart 2025. Advies over de prioritaire transversale doelstellingen voor het Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2025-2029 https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2025-03/20250313_sarc_adviesprioriteitenjkp.pdf

samenwerking met de organisatie Sportieq en met een nieuw decreet over het stimuleren van een veilig sportklimaat⁸ de laatste jaren al ingezet om o.a. hulpvragen te normaliseren.

Ruimte om jong te zijn

De prioriteit 'Ruimte om jong te zijn' zet sterk in op het creëren van meer en betere speel-, hang- en ontmoetingsplekken in de publieke ruimte. Het grote Buitenspeelonderzoek van Kind en Samenleving toont ook aan dat kinderen steeds minder spelen in hun woonomgeving⁹. Ook de SARC ziet enorm veel kansen en uitdagingen in het benutten en inrichten van de publieke én semipublieke ruimte¹⁰ en is tevreden dat deze prioriteit zo breed wordt opgenomen. De SARC adviseert wel om ook semipublieke ruimte ("third places"), waar jongeren en kinderen ook spelen, hangen en elkaar ontmoeten, mee op te nemen. Denk hierbij vanuit onze sectoren aan cultuurhuizen, bibliotheken, musea, openbare sportvelden en urban sports.

Het inrichten van de publieke ruimte is bij uitstek een transversaal gegeven, wat kansen geeft binnen dit transversale beleidsplan. Het is daarbij wel cruciaal dat je met de juiste partners samenzit. De SARC mist op dit moment bij deze prioriteit een intensieve samenwerking met de minister van Cultuur en de beleidsdomeinen Onderwijs en Omgeving, alsook in sommige gevallen het beleidsveld Sport.

Hoewel de SARC beseft dat het beleidsplan een bepaalde focus moet leggen, willen de leden benadrukken dat jongeren en kinderen ruimte voor ontmoeting al lang niet meer enkel fysiek opzoeken. Steeds meer aspecten van ons sociale leven verschuiven naar de virtuele ruimte¹¹. Voor een toekomstgericht JKP is het belangrijk om in ieder geval te erkennen dat deze digitale ruimte ook als ontmoetingsplek, steeds meer aanwezig is in en vervlochten raakt met de (fysieke) leefwereld van kinderen en jongeren.

Bij *Actie 5. Gezonde leefomgeving* wil de SARC specifiek het belang van bewegen benadrukken voor een gezonde publieke ruimte. Niet alleen voor het fysieke welzijn, maar ook voor de mentale gezondheid zijn beweegkansen in de publieke ruimte één van de belangrijkste pijlers¹². Ook in de meest recente Beleidsnota Sport krijgt beweegvriendelijke ruimte een steeds meer prominente plek. De SARC adviseert daarom om bij deze actie een samenwerking met de minister van Sport op te nemen.

Weg naar volwassenheid

In het vorig advies van de SARC werd gevraagd om in het JKP binnen deze prioriteit niet enkel de nadruk te leggen op de overgang van de schoolbanken naar de arbeidsmarkt, maar om ook voldoende andere scharniermomenten te benoemen. De leden vinden het positief dat voorliggend

⁸ 15 maart 2024. Decreet over het stimuleren van een veilig sportklimaat

⁹ Kind en Samenleving. *Het grote buitenspeelonderzoek*.

¹⁰ SARC Memorandum 2024-2029. O.a. p. 58, *Ruimten rondom*.

https://www.vlaanderen.be/sarc/sites/sarc/files/2024-01/SARC_Memorandum_2024-2029_0.pdf

¹¹ SARC Memorandum 2024-2029. P. 62, *Ruimten Rondom-Virtuele ruimte*

¹² Vlaams Instituut Gezond Leven vzw en The Human Link. *Ruimte voor geluk Publieke ruimte aanpakken om mentale gezondheid te versterken*

ontwerp van JKP duidelijk een brede en meer allesomvattende blik heeft m.b.t. deze scharniermomenten.

Zowel de uitdagingen rond vrijwilligerswerk als de kansen van vrijwilligerswerk worden duidelijk benoemd in actie 10 en 11 van deze prioriteit. De aandacht voor ondersteuning en omkadering van vrijwilligers is positief. De meerwaarde van vrijwilligerswerk voor de ontwikkeling van jongeren meer zichtbaar maken, is ook belangrijk. De SARC adviseert aanvullend om ook oog te hebben voor lidmaatschappen/deelnamen aan vrije tijd op zichzelf gezien dit zeer geschikte plaatsen zijn voor kinderen en jongeren om hun persoonlijke ontwikkeling in alle facetten te benutten. Dit beperkt zich niet tot de rol van vrijwilliger/coach/etc.

In *Actie 9. Versterken van actoren in hun rol als vertrouwensfiguur* adviseert de SARC om ook coaches/trainers en de aanspreekpunten integriteit (API) binnen sportverenigingen en -federaties op te nemen als mogelijke vertrouwensfiguren voor jongeren en kinderen in de transitieleeftijd.

Samenleven in solidariteit

Deze prioriteit zet in op het stimuleren van engagement, het tegengaan van individualisering en de koppeling tussen vrijetijdssectoren. De SARC vroeg in het vorig advies om het mechanisme van polarisatie een plek te geven en binnen de prioriteit explicieter in te zetten op gelijkwaardige deelname van alle kinderen en jongeren aan de samenleving. De leden vinden het positief dat beide aandachtspunten een plek hebben gekregen in deze prioriteit.

De SARC adviseert om aanvullend een referentie te maken naar belangrijke bestaande instrumenten/activiteiten om kinderen en jongeren gelijkwaardig te laten deelnemen aan vrije tijdsactiviteiten, zoals de UiTPAS, sociaal-sportieve praktijken en buurtsport (bv. bij *Actie 1. Vrije tijd voor jonge kinderen* en *Actie 7. Inclusiebevordering in de vrije tijd*).

De SARC hoopt met dit advies bij te dragen aan een gedragen, sterk en transversaal jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Namens de Algemene Raad,

Annick Schramme, algemeen voorzitter

Bart Dierick, algemeen secretaris